

ПРИВАТНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ФІНАНСОВО-ПРАВОВИЙ КОЛЕДЖ»

ЦИКЛОВА КОМІСІЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
ТА ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Директор ПВНЗ «Фінансово-правовий коледж»

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Тамара ГУБАНОВА

30 серпня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«УКРАЇНСЬКА ПРАВНИЧА ТЕРМІНОЛОГІЯ»

для здобувачів освіти

галузь знань 08 Право
спеціальність 081 Право
освітньо-професійний ступень фаховий молодший бакалавр

освітньо-професійна програма Право
вид дисципліни Обов'язкова

Форма навчання	Денна
Навчальний рік	2024/2025
Семестр	п'ятий
Кількість кредитів ECTS	3
Мова викладання, навчання та оцінювання	українська
Форма підсумкового контролю	іспит

Викладач: Маєвська Наталія Віталіївна

Затверджено: На 2024/2025 н.р. Протокол Педагогічної ради № 8/1 від 30.08.2024 р.
Пролонговано: На 202 /202 н.р. Протокол Педагогічної ради № від . .202 р.

КИЇВ – 2024

ВСТУП

1. Мета дисципліни:

- ознайомитися з історією термінотворення в Україні; з'ясувати поняття «термін» у сучасному мовознавстві; визначити два основні підходи до визначення термінів; з'ясувати відмінності між загальнонавчаним словом і терміном; виокремити основні ознаки слова і терміна; усвідомити функції термінів; ознайомитися із засобами кодифікації термінології;
- набути знання щодо: проблем української правничої термінології на сучасному етапі розвитку правової системи України й способів їхнього подолання; застосування норм української граматики у використанні правничих термінів.

2. Попередні вимоги до опанування навчальної дисципліни:

- знати особливості офіційно-ділового стилю та юридичного підстилю;
- вміти застосовувати всі види мовленнєвої діяльності (слухання-розуміння, говоріння, читання і письма);
- володіти навичками аналізу найважливіших функціональних складників мовної системи;
- володіти базовими навичками риторики.

2. Анотація навчальної дисципліни. На сучасному етапі розвитку правової держави одним із найважливіших завдань є вивчення правничої термінології, джерел її походження, способів творення та умов її раціонального використання, оскільки термінологія права широко використовується не тільки в професійному середовищі, але і в інших сферах мовної комунікації.

При вивченні дисципліни розкриваються: питання класифікації, джерел та способів творення української правничої термінології; проблема розрізнення загальнонавчаних, спеціальних та наукових правничих термінів; особливості вживання правничих термінів в усному й писемному мовленні. Набуватимуться знання щодо застосування і використання в майбутній професійній діяльності норм та принципів української правничої термінології, навички раціонального використання правничих термінів, вміння застосовувати знання з граматики української мови при вживанні правничих термінів.

3. Завдання вивчення дисципліни: знати етапи формування української правничої термінологічної лексики; знати й розуміти особливості термінологічного словотворчого процесу; вміти орієнтуватися у термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; вміти аналізувати специфіку термінів і сформувані навички оперування фаховою термінологією.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1 - знати; 2 - вміти; 3 - комунікація; 4 - автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	<i>Знати:</i> в чому полягає співвідношення мови й права; етапи формування української термінологічної лексики; історію становлення й розвитку української правничої термінології.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, підсумкова контрольна робота, тестове контрольне опитування, доповідь</i>	10%
1.2.	<i>Знати:</i> джерела української правничої термінології; особливості термінологічного словотворчого	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, підсумкова контрольна робота, тестове контрольне</i>	10%

	процесу; основи класифікації української правничої термінології.	ки)	опитування, доповідь	
1.3.	<i>Знати</i> визначення ключових понять: термін, термінологія, загальнонаукові, міжгалузеві, вузькоспеціальні термін; номенклатура, номінація, дефініція, кодифікація термінів.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, підсумкова контрольна робота, тестове контрольне опитування, доповідь</i>	10%
1.4.	<i>Знати:</i> тенденції термінотворення; основні ознаки професійного терміна; підмножини термінів; вербальні й невербальні знаки системи права; визначення мови права.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, тестування, підсумкова контрольна робота, колоквіум, доповідь</i>	10%
1.5.	<i>Знати</i> особливі якості юридичної мови й спеціальні вимоги до неї: адекватність, детермінованість, лапідарність, формальність, функціональність.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, тестування, підсумкова контрольна робота, колоквіум, доповідь</i>	10%
2.1.	<i>Вміти</i> орієнтуватися у термінологічному комплексі, що стосується обраного майбутнього фаху; аналізувати специфіку юридичних термінів; дотримуватися національних стандартів щодо системи юридичних термінів.	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, тестування, підсумкова контрольна робота, колоквіум, аналіз творення термінів, редагування.</i>	10%
3.1.	<i>Вільно володіти</i> письмовою та усною державною мовою, правильно вживаючи правничу термінологію у різних сферах права й демонструючи розуміння з основних тем курсу. Грамотно використовувати терміни у фаховому мовленні, дотримуючись правил мовознавства та основних вимог юридичної мови.	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, колоквіум, доповідь.</i>	10%
3.2.	<i>Викладати</i> матеріал з питань української правничої термінології таким чином, щоб розкрити зміст основних питань, поставлених в теоретичному питанні, експрес-опитуванні або практичному завданні.	<i>Семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, колоквіум.</i>	10%
3.3.	<i>Аналізувати</i> інформацію з національних і міжнародних джерел, оцінювати її достовірність, використовувати сучасні інформаційні технології і бази даних при визначенні поняття, ознак, особливостей юридичної мови; логічно, критично та системно аналізувати контекстуальне значення юридичних термінів; розрізняти поняття права та правознавства, термінологію для правників-	<i>Лекція, семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)</i>	<i>Експрес-опитування, тестування, підсумкова контрольна робота, колоквіум, розбір юридичних багатокomпонентних словосполучень.</i>	10%

	спеціалістів та правників-науковців.		
3.4.	Добре володіти правничою термінологією з різних галузей права та відповідально ставитись до роботи з юридичними текстами.	Семінарське заняття, самостійна робота студента(-ки)	Експрес-опитування, тестування, підсумкова контрольна робота, колоквіум, доповідь.
			10%

6. Співвідношення результатів навчання дисципліни із програмними результатами навчання

Результати навчання дисципліни (код)	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	2.1	3.1	3.2	3.3.	3.4.
Програмні результати навчання (назва)										
Програмні результати навчання (Освітня програма «Право». Спеціальність 081 «Право»). ОПС «фаховий молодший бакалавр»										
РН2. Здійснювати письмову та усну професійну 10 комунікацію державною мовою, правильно вживати правничу термінологію	+	+	+	+	+	+	+		+	+
РН3. Спілкуватися іноземною мовою у професійній діяльності.	+	+		+	+		+	+	+	+
РН4. Використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології для вирішення професійних задач	+		+	+	+		+	+	+	
РН7. Знати і розуміти основи теорії права, роль правничої професії у громадянському суспільстві.		+	+		+		+	+	+	+

7. Схема формування оцінки.

Максимальна підсумкова оцінка за цю навчальну дисципліну становить 100 балів, з яких максимальна кількість балів за підсумками поточного оцінювання становить 40 балів, за результатами підсумкового оцінювання – 60 балів.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується шляхом додавання кількості балів, отриманих за результатами поточного оцінювання, та кількості балів, отриманих за підсумковою формою контролю (залік); для успішного завершення вивчення дисципліни сума таких балів не може бути меншою ніж 60 балів.

7.1 Форми оцінювання студентів

7.1.1. Форми поточного оцінювання:

- експрес-опитування – від 2 до 4 балів;
- колоквіум – від 2 до 4 балів;
- доповідь, презентація – від 5 до 7 балів;
- практичне завдання (аналіз і редагування термінологічних словосполучень) – від 3 до 5 балів;
- тестування (з набору визначень і суджень вибрати правильні або неправильні) – від 3 до 5 балів;
- дві модульні контрольні роботи – максимум 10 балів за кожен (всього: 20 балів).

Мінімальна кількість балів, яка може бути отримана студентом за відповідними формами оцінювання, складає **24** бали, а максимальна - **40** балів. При фактичному перевищенні максимальної кількості балів, отриманої студентом за семестровими формами оцінювання (>40 балів), кількість балів, які виставляються за результатами семестрових форм оцінювання, складає 40 балів. У разі, якщо студенту за семестровими формами оцінювання виставлено менше 24 балів, то він не допускається до складання заліку.

7.1.2. Форма підсумкового оцінювання: залік.

Залік проводиться у формі письмової залікової роботи, яка включає виконання тестових питань і практичного завдання (*відповідь на питання та редагування тексту*) – від **0** до **20** балів за тестову частину й **40** балів за практичну. Максимальна кількість балів, які здобувач освіти може одержати за виконання залікової роботи, становить **60** балів.

Перескладання результатів підсумкового оцінювання з метою покращення одержаної позитивної оцінки не допускається.

Складання заліку повинно здійснюватися з обов'язковим дотриманням здобувачем освіти вимог академічної доброчесності.

7.1.3. Критерії оцінювання результатів навчання здобувачів освіти за відповідними формами оцінювання.

Обсяг	ЗМ1	ЗМ2	Залік	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	36	60
Максимум	20	20	60	100

Підсумкова оцінка є сумою балів, виставлених студенту за результатами семестрових форм оцінювання та оцінки за залік (балів, отриманих на заліку).

Максимальна підсумкова оцінка за дисципліну може становити 100 балів. Студент може отримати на заліку максимально 60 балів. Для отримання загальної позитивної оцінки з дисципліни оцінка за залік не може бути меншою 36 балів. У випадку, коли студент на заліку набрав менше 36 балів, останні не додаються до семестрової оцінки (незалежно від кількості балів, отриманих під час семестру), у відомості в колонці «бали за залік» ставиться «0», а в колонку «результуюча оцінка» переноситься лише кількість балів, отриманих під час семестру.

7.2 Організація оцінювання:

7.2.1. Обчислення загальної кількості балів, одержаних здобувачами освіти в межах поточного оцінювання, здійснюється за «накопичувальною системою», тобто шляхом додавання балів, виставлених викладачем, який проводить семінарські заняття, за кожну з передбачених форм поточного оцінювання. Види поточного контролю обираються викладачем, який веде семінарські заняття, за погодженням з лектором та у відповідності з даною програмою. Видами поточного контролю можуть бути: експрес-опитування, колоквиум, доповіді, аналіз і редагування(усно й письмово), тестування (з набору визначень і суджень вибрати правильні або неправильні), модульні контрольні роботи.

7.2.2. Оцінювання усних відповідей на семінарських заняттях, а також результатів презентації за матеріалами наукової доповіді відбувається безпосередньо після їх завершення.

При поточному контролі під час семінарських занять оцінці підлягають: рівень знань, продемонстрований студентом у відповіді, активність при обговоренні питань семінарського заняття, систематичність роботи на заняттях, результати виконання домашніх завдань.

Теми доповідей рекомендуються викладачем на першому лекційному/семінарському занятті з вивчення навчальної дисципліни і обираються здобувачами освіти згідно їх дослідницькими вподобаннями. Написана та оформлена належним чином наукова доповідь

передається для оцінювання викладачу, а результати дослідження обраної теми презентуються (усно доповідаються) здобувачем освіти і обговорюються у формі тематичної дискусії на семінарському занятті згідно з визначеним викладачем графіком.

Викладач, який проводить семінарські заняття, виставляє у визначений термін кількість набраних з поточного контролю балів і заносить їх у відповідні документи обліку успішності студентів.

7.2.3. У випадку відсутності студента на семінарському занятті з поважних причин, він може відпрацювати пропущене заняття в позааудиторний час (час консультацій викладача), шляхом усного опитування, виконання практичного завдання, тестування. Пропущене заняття може бути відпрацьоване не пізніше двох тижнів з дати завершення дії поважних причин. За невідпрацьовані заняття бали не нараховуються.

7.2.4. Дисципліна викладається в одному семестрі (ЗМ 1 та ЗМ 2) й завершується заліком. За 10 днів до початку залікової сесії викладач, який веде семінарські заняття, припиняє приймати відпрацювання.

Для студентів, які за семестровими формами оцінювання отримали кількість балів, яка є меншою мінімальної кількості балів (<24 балів), проводиться додаткова заключна контрольна робота з питань, необхідних та достатніх для отримання допуску до заліку. Обсяг та зміст заключної контрольної роботи визначається викладачем залежно від рівня успішності студента (наприклад, кількості набраних балів протягом семестру; кількості пропущених занять і їх питомої ваги у загальній кількості занять; тем, з яких не отримано оцінку або отримано недостатню кількість балів; невідпрацьованих занять тощо).

Результатом проведення заключної контрольної роботи може бути: (1) допуск до заліку з виставленням студентові 24 балів, як оцінки за семестровими формами оцінювання; або (2) недопуск до заліку з виставленням студентові лише тих балів, які він набрав за семестровими формами оцінювання (без врахування результатів заключної контрольної роботи).

7.2.5. У разі здійснення підсумкового оцінювання із застосуванням телекомунікаційних технологій така форма підсумкового оцінювання з навчальної дисципліни як залік/іспит може проводитися у виді усної співбесіди та/або письмової роботи з використанням програмних сервісів, що забезпечують синхронний відеозв'язок.

Для підготовки до співбесіди викладач, що приймає залік, заздалегідь розсилає здобувачам освіти *перелік питань* з навчальної дисципліни для підготовки, а також інформацію про вимоги до проведення співбесіди. Співбесіда передбачає відповідь здобувача освіти на два основні питання, які змістовно відповідають питанням з *переліку питань*. З метою уточнення відповідей на основні питання викладачем можуть ставитися додаткові питання.

Для виконання письмової роботи безпосередньо перед початком заліку здобувачам освіти електронною поштою або в месенджер надсилаються умови завдань, які виконуються в онлайн-режимі з використанням програмних сервісів, що забезпечують синхронний відеозв'язок.

7.3 Шкала відповідності оцінок

Для заліку

Зараховано / Passed	60 - 100
Не зараховано / Fail	0 - 59

8. Структура навчальної дисципліни. Тематичний план лекцій, семінарських занять та самостійної роботи

Назва теми	Кількість годин		
	Лекції	Семінарські заняття	Самостійна робота
Змістовий модуль 1			
Мова і право: питання співвідношення. Термін як визначальний елемент термінології.			
Тема 1. Мова як ідеальне відображення реального світу.	-	6	5
Тема 2. Терміносистеми як особливий прояв функціонування мови. Мова права й спеціальні вимоги до неї (адекватність, детермінованість, лапідарність, формальність, функціональність).	-	6	5
Тема 3. Термін і слово. Структурно-субстанційний і функціональний підходи до визначення терміна.	-	6	5
Тема 4. . Співвіднесеність із науковими поняттями як властивість терміна. Функції терміна. Термінологія як система термінів певної галузі знань.	-	6	5
Модульна контрольна робота 1	-		-
Змістовий модуль 2			
Юридичний термін: поняття й ознаки. Класифікація юридичних термінів. Дефініції юридичних термінів. Характеристика законодавчих термінів правової системи України.			
Тема 5. Терміни законодавства і терміни юридичної науки. Ознаки юридичних термінів.	-	4	6
Тема 6. Підходи до класифікації юридичних термінів, представлені в юридичній науці. Загальноживані, спеціально-юридичні та спеціально-технічні терміни. Теорія стилю права.	-	6	6
Тема 7. Класифікація за вертикальними і горизонтальними принципами. Поділ термінів за способом входження термінологічних одиниць у мову. Неосемантизми, неологізми, запозичення та інтернаціоналізми.	-	6	6
Тема 8. Дефініція як диференціація й узагальнення. Значення правових дефініцій. Правила дефінування. Наукові й законодавчі дефініції. Вимога правової визначеності й точності законодавчої термінології як її обов'язковий елемент. Мовна доступність нормативних актів.	-	6	6
Модульна контрольна робота 2	-		-
<i>Всього</i>	0	46	44

Загальний обсяг - 90 год., в тому числі:

Лекцій – **0 год.**

Семінари – **46 год.**

Самостійна робота - **44 год.**

9. Рекомендовані джерела:

Основні:

1. Артикуца Н.В. Мова права і юридична термінологія: навч. посіб. Київ: Стилос, 2010. – 277 с.
2. Зикун Н.І., Зайцева І.В., Калита О.П., Скуратівська Г.В., Павлова А.К.. Українська мова у професійному спілкуванні юристів: Навчальний посібник. – Ірпінь: Видавничо-інформаційний центр Університету ДФС України, 2018. – 349 с. URL : https://fpk.in.ua/images/biblioteka/1bac_pravo/Zykun-ukr.-mova-u-prof.-spilkuvanni-yurystiv.pdf
3. Кацавець Р.С. Мова у професії юриста: підручник. Київ: Алерта, 2010. – 284 с.
4. Куйбіда Р., Сироїд О. Посібник із написання судових рішень. Київ : «Дрім Арт», 2013. – 224 с.
5. Матеріали круглого столу «Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права» 08 листопада 2021. – Одеса: ОДУВС, 2021. – 188 с.
6. Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. – Харків : Право, 2020. – 330 с.
7. Практикум з української мови за професійним спрямуванням для юристів: навч.посібник / Зайцева І.В., Калита О.П., Скуратівська Г.В., Павлова А.К. К.: Центр учбової літератури, 2013. – 396 с.
8. Семенов О., Насіленко Л. Професійна комунікативна підготовка майбутніх юристів: теорія і практика: монографія. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2015. – 324 с.
9. Українська термінологія: комплексний лінгвістичний аналіз: [монографія] / М О Вакуленко. – Івано-Франківськ: Фоліант, 2015. – 361 с.
10. Українська мова (за правознавчим спрямуванням) : навч. посіб. : електронне вид. / О. А. Лисенко [та ін.] ; НЮУ ім. Ярослава Мудрого. – Харків : Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2014. - 340 с.
11. Українська мова за професійним спрямуванням: навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти / уклад. О.В. Бабакова, З.О. Митяй, О.Г. Хомчак. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. – 151 с. URL : https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/UDM-za-prof.-spryamuvannya.pdf
12. Царьова І. Сучасний український юридичний текст: лексико-дериваційна структура : монографія / І. Царьова. – Дніпро : ЛІРА, 2020. – 446 с.
13. Шаповаленко Н.М., Кондратенко Н.В. Українська мова за професійним спрямуванням: юридичний дискурс: навч. посіб. Одеса: ОДУВС, 2014. – 144 с.
14. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: монографія / М. І. Любченко. – Харків: ТОВ «Видавництво права людини», 2015. – 280 с. URL : https://fpk.in.ua/images/biblioteka/2FMB_Pravo/Ukrainskaya-pravnichya-terminologiya.pdf

Додаткові:

1. Багатомовний юридичний словник-довідник / І.О. Голубовська та ін. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2012. – 543 с.
2. Беліков О.О. Тлумачний словник найсучасніших юридичних термінів. Харків: Прапор, 2011. – 320 с.
3. Каленюк О. М. Пропозиції щодо шляхів використання досвіду західноукраїнських правників для розвитку національної юридичної термінології. Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького: Журнал. Серія Право. №2(14), 2016. – с. 38-43.
4. Німецько-український словник юридичних термінів. Одеса: Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. – 576 с.
5. Павлова А.К. Специфіка використання вербальних засобів у юридичному дискурсі // Наукові студії (культура, освіта – антропоцентричні парадигми і сучасний світ).

- Філософія. Філологія. Педагогіка. Економіка / Редколегія : Р.В. Болдирев (головний редактор, голова редколегії) та ін. Київ: МІЛЕНІУМ, 2013. Вип. 2, А. С. 205 – 210.
6. Про засади державної мовної політики: Закон України. URL:<http://www.zakon.rada.gov.ua>
 7. Рабінович П. М., Дудаш Т. І. Правнича мова: основні складники (загальнотеоретична характеристика). Вісник Національної академії правових наук України. 2017. № 1. С. – 17-29
 8. Указ Президента України №156/2018 від 31 травня 2018 року «Про невідкладні заходи щодо зміцнення державного статусу української мови та сприяння створенню єдиного культурного простору України». URL: <http://www.president.gov.ua/documents/1562018-24258>.
 9. Українська мова в юриспруденції: стан, проблеми, перспективи [Текст] : матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. (Київ, 28 листоп. 2019 р.) : у 2 ч. / [редкол.: В. В. Черней, С. Д. Гусарев, С. С. Чернявський та ін.]. – Київ : Нац. акад. внутр. справ, 2019. – Ч. 2. – 166 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/1bac_pravo/materialy-konferentsiyi.pdf
 10. Урядовий портал: Узагальнені форми і зразки документів, інструкції з діловодства відповідних установ. URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/category>
 11. Шеремета Н. Правнича термінологія української мови та процеси творення / Наталія Шеремета // Вісник Нац. ун-ту «Львівська політехніка». Серія «Проблеми української термінології». – 2013. – № 765. – С. 120–123.

10. Додаткові ресурси:

<https://fpk.in.ua/ukrajinska-pravnichna-terminologiya>

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v32/part_3/15.pdf

http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v32/part_3/18.pdf

<http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v57/9.pdf>

<https://visnyk.iful.edu.ua/>